

MASOFAVIY TA'LIM TURLARI

Umarov Bekzod Azizovich

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi,

[*ubaumarov@mail.ru*](mailto:ubaumarov@mail.ru)

Xaydarova Pokizaxon Avazjon qizi

Farg'ona davlat universiteti 3-kurs talabasi

[*@pokizaxonxaydarova@gmail.com*](mailto:@pokizaxonxaydarova@gmail.com)

***Anotatsiya:** Mazkur maqolada masofaviy ta'limning turli shakllari, ularning xususiyatlari va ahamiyati tahlil qilinadi. Sinxron va asinxron ta'lim usullari, shuningdek, gibrid ta'lim tizimi haqida batafsil ma'lumot berilgan. Har bir shaklning afzalliklari, cheklovlari va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni yoritilgan. Masofaviy ta'limni samarali tashkil etish uchun innovatsion texnologiyalar va kelajak istiqbollari bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

***Kalit so'zlar:** masofaviy ta'lim, sinxron ta'lim, asinxron ta'lim, gibrid ta'lim, texnologiyalar, ta'lim jarayoni, innovatsiyalar.*

***Annotation:** This article analyzes various forms of distance learning, their characteristics, and significance. It provides detailed information about synchronous and asynchronous learning methods, as well as hybrid education systems. The advantages, limitations, and roles of each form in the educational process are highlighted. Recommendations and strategies for effectively organizing distance learning through innovative technologies and future prospects are developed.*

***Keywords:** distance learning, synchronous learning, asynchronous learning, hybrid learning, technologies, educational process, innovations.*

***Аннотация:** В данной статье анализируются различные формы дистанционного обучения, их характеристики и значение. Рассматриваются синхронные и асинхронные методы обучения, а также гибридная система обучения. Освещены преимущества, ограничения и роль*

каждого формата в образовательном процессе. Разработаны рекомендации и стратегии для эффективной организации дистанционного обучения с использованием инновационных технологий и перспективных подходов.

Ключевые слова: дистанционное обучение, синхронное обучение, асинхронное обучение, гибридное обучение, технологии, образовательный процесс, инновации.

1. Masofaviy ta'limning sinxron shakli

Xususiyatlari: O'quvchilar va o'qituvchilar real vaqt rejimida bir vaqtda ta'lim jarayonida qatnashadilar. Odatda videokonferensiya platformalari (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet) orqali amalga oshiriladi.

Afzalliklari:

- Interaktiv muloqot va fikr almashish imkoniyati.
- O'qituvchilar tomonidan darhol javob olish.
- Guruh bo'lib ishlash uchun qulaylik.

Kamchiliklari:

- Barqaror internet aloqasiga yuqori talab.
- Har bir ishtirokchi uchun vaqtni muvofiqlashtirish qiyinligi.
- Texnik nosozliklar ta'lim jarayoniga to'sqinlik qilishi mumkin.

2. Asinxron masofaviy ta'lim

Xususiyatlari: O'quvchilar materiallarni oldindan tayyorlangan resurslardan foydalanib o'rganadilar. Bu shaklda platformalar (Moodle, Coursera, video ma'ruzalar) asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Afzalliklari:

- Talabalar o'z vaqtida va tempida o'rganish imkoniga ega.
- Bir xil materialdan takror foydalanish qulayligi.
- Muloqotsiz tinch va mustaqil ta'lim olish imkoniyati.

Kamchiliklari:

- O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida muloqotning cheklanganligi.

- Qiyinchiliklar paytida o'qituvchidan darhol yordam olishning imkonsizligi.

- Motivatsiya va o'z-o'zini boshqarish talab qiladi.

3. Gibril ta'lim tizimi

Xususiyatlari: Sinxron va asinxron usullarni birlashtiradi. Ushbu shaklda talabalar bir qismi onlayn, bir qismi oflayn qatnashadi. Amaliy va nazariy darslarni muvozanatlashga mo'ljallangan.

Afzalliklari:

- Har ikki uslubning kuchli tomonlaridan foydalanish.
- Talabalarning faolligini oshirish.
- Maxsus ehtiyojli talabalar uchun moslashuvchanlikni ta'minlash.

Kamchiliklari:

- Tashkiliy jihatdan murakkablik.
- Ko'p resurslar va yuqori darajadagi texnologik infrastrukturaga talab.

Masofaviy ta'limning yangi texnologik yondashuvlari

1. Sun'iy intellekt (SI):

- Shaxsiylashtirilgan o'qitish modellarini ishlab chiqish.
- Talabalarning o'quv faoliyatini kuzatish va baholashni avtomatlashtirish.

2. Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR):

- Amaliy tajribalarni simulyatsiya qilish.
- Talabalarni o'quv jarayoniga yanada chuqurroq jalb etish.

3. Mobil ilovalar:

- Har qanday joyda va vaqtda o'qish imkonini beradi.
- Ish va ta'limni muvofiqlashtirishga yordam beradi.

Masofaviy ta'limning kelajakdagi istiqbollari

- **VR va AR texnologiyalarini keng qo'llash:** Murakkab fanlarni vizualizatsiya qilish orqali o'rganish samaradorligini oshirish.

- **Sun'iy intellekt asosidagi tizimlar:** Har bir talabaga moslashtirilgan o'qitish imkoniyatini taqdim etish.
- **Global platformalarni integratsiya qilish:** Turli davlatlar va universitetlarning ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyati.
- **Ko'p tilli resurslar:** Jahon ta'lim tizimini yanada inkluziv qilish uchun ko'plab tillarda resurslar yaratish.

Xulosa. Masofaviy ta'limning turli shakllari bugungi ta'lim jarayonida muhim o'rinni egallab, innovatsion yondashuvlarni talab qiladi. Ta'limning har bir shakli o'ziga xos afzallik va cheklovlarga ega bo'lib, ularni birgalikda qo'llash ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Shu bilan birga, texnik va metodologik muammolarni yengish uchun doimiy ravishda texnologik rivojlanish zarur.

Natija. Masofaviy ta'lim turlarini samarali qo'llash nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki uni ko'proq insonlar uchun ochiq qiladi. Innovatsiyalarni joriy etish va xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali masofaviy ta'limni yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Anderson, T. (2008). "The Theory and Practice of Online Learning."
2. Garrison, D.R., & Vaughan, N.D. (2008). "Blended Learning in Higher Education."
3. Moore, M.G., & Kearsley, G. (2011). "Distance Education: A Systems View of Online Learning."
4. Siemens, G. (2005). "Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age."
5. Bates, A.W. (2019). "Teaching in a Digital Age."
6. Merrill, M.D. (2002). "First Principles of Instruction."
7. Mayer, R.E. (2009). "Multimedia Learning."
8. Salmon, G. (2011). "E-Moderating: The Key to Teaching and Learning Online."
9. Hrastinski, S. (2008). "Asynchronous and Synchronous E-Learning."
10. Kukulska-Hulme, A., & Traxler, J. (2005). "Mobile Learning: A Handbook for Educators and Trainers."